

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε΄ | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 1 του 'Απριλίου 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 241

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΗΣ. Ἡ «Ἀρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
• Καλοσύνη καὶ διάβαση.
- Ο ΨΥΧΑΡΗΣ γιὰ τὸ Σολωμό.
- ΣΚΟΡΠΙΟΣ. Τὴ ἦθος ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας.
- ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ. Ὁ ἑθνικὸς πόνος.
- ΙΣΙΟΝΑΣ. Σαβατόβραδον.
- ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΛ. Ἰούτικος κουβέντες.
- ΞΕΝΙΓΕΜΕΝΟΣ. Τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τοῦ μπαμπού.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ἰ. Βουτιερίδης, Μήτσος Καλαμάς, Alter Ego.
- Ἡ ἱστορία καὶ ἡ ἐπιστήμη (ἀπὸ τὴν «Ἐπιστ. Ἐπιθεώρηση» τοῦ Παρισιῶ).
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΨΥΧΑΡΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΛΩΜΟ

Στὴ «Revue Bleue», στὸ πασίγνωστο περιοδικὸ τοῦ Παρισιῶ, δημοσιεύθηκε ἡ ἑμίλια τοῦ Ψυχάρη γιὰ τὸ Σολωμό, ἡ ἑμίλια ποὺ ἔγινε τις προάλλες σὲ μιὰ πανηγυρικὴ συνεδρίαση τοῦ Ἀγαλλικοῦ Σύλλογου γιὰ νὰ ὑπερκρίξεται τὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποὺ πρόεδρος του εἶναι ὁ κύριος Ὀμόλλ.

Ἦστερ' ἀπὸ τὸν Ὀμόλλ, ἀπὸ τὸν Οὔσσαϊ, ἀπὸ τὸ Δεσσάν, ἀπὸ τὸ Δεῖλ κι ἀπὸ τὸ Φουζέρ, κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους σοφοὺς καὶ φιλολόγους, ποὺ μιλῆσανε γιὰ τὴν πατρίδα μας, κι ὁ καθένας τους γνωστικὰ κ' ἀισθαντικὰ ξεσκέπασε κι ἀπὸ μιὰν ἔψη τοῦ Ἑλληνικοῦ μεγαλείου, κι ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς, μέσα στὴν κύκλο του, ξεχώρισε τὰ δυνατὰ καὶ τὰ ὠραία τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τέχνης καὶ φύσης καὶ ψυχῆς, Ἦστερ' ἀπ' ὅλους αὐτοὺς ὁ Ψυχάρης ἤρε θέμα σπουδαιότερο, μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ, γιὰ νὰ δείξῃ πὼς ἡ γῆ ἐτούτη ζῆ καὶ πὼς ἀξίζει νὰ ζῆ. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει νεία ποίηση, δική της ποίηση, ὅτι ευγενικώτερο καὶ βαθύτερο γενεῖ τὸ αἶσθημα καὶ ἡ σκέψη, καὶ τῆ χάρις της αὐτὴ τῆ σαρκώνει καὶ τῆ συμβολίζει ἕνας ποιητής, τὸν τὸ Σολωμό. Ἐνας Αἰσχύλος ἀξίζει ἴσα μὲ τὸ Μαραθῶνα, ἕνας Σολωμός ἀξίζει ἴσα μὲ τὸ 21.

Οἱ ἀρχαῖοι μὲ τῆ δόξα τους, μὲ τὴν ἐντέλειά τους καὶ μὲ τὴν ἱστορία τους δὲν εἶναι μοναχὰ δικοὶ μας εἶναι—πιὸ πολὺ ἀκόμα—καὶ ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Ὁ Ἑλληνικὸς οὐρανός, ἴδιος πάντα, ἀπλώνεται ἀπὸ πάνω μας ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Περικλῆ ὡς τὸν καιρὸ τοῦ Χασεκῆ, μὴ δὲν πολυκαταλαβαίνω γιατί εἶναι ἀπαραίτητο ξεχωριστὰ νὰ περφηανεύμαστε γιὰ τὸ εὐτύχημα τοῦτο. Τὰ ἀρχαῖα ἀγγεῖα ξεθάφτονται πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς τάφους καὶ μιλᾶνε σὲ λίγους γιὰ μιὰ ὠραία ζωὴ ποὺ πέρασε. Ὅταν ἕνας λαὸς κρατᾶει ζωηρὰ κι ἀκέραια τὴ φαντασία του, ὅταν ἡ φαντασία του αὐτὴ παίρνει τὴ συνείδηση τοῦ εἶναι τῆς σὲ ἔργα σὺν τὸν «Ἕμνο τῆς Ἐλευθερίας» καὶ σὺν τοὺς «Ἐλευθεροῦς Πολιορκημένους», ὁ λαὸς αὐτός ἀξίζει νὰ τὸν κοιτάξουν, νὰ τὸν προσέξουν, νὰ τὸν θαυμάσουν, νὰ τὸν ἀγαπή-

σουν, καὶ νὰ τοῦ βοηθήσουν τὴν προκοπὴ καὶ τὸ μεγαλῶμα.

Τὸ μάθημα τοῦτο μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ πὼς βγαίνει ἀπὸ τὴν ἑμίλια τοῦ Ψυχάρη. Μὰ δὲ μπορούμ' ἐδῶ νὰ δώσουμε ἰδέα τῆς ὀμορφίας τῆς ἑμίλιας αὐτῆς. Ὁ λόγος τοῦ Ψυχάρη εἶναι, ἀπλούστατα, ἀριστοουργηματακί. Στὸ ἐρχόμενο φύλλο τοῦ «Νουμά» θὰ τομῆσουμε σὲ μιὰ πρόχειρη μετάφραση σχεδὸν ὅλου τοῦ λόγου αὐτοῦ νὰ δώσουμε κάποια ἰδέα του, ἔστω καὶ ἀδυνατισμένη.

Ὁ Ψυχάρης, ἀριστοτέχνης τῆς γαλλικῆς γλώσσας, ὅπως εἶναι καὶ στὴ γλώσσα μας ὁ πιὸ ἀπόκοτος γκρεμιστής καὶ ὁ οἰκοδόμος ὁ πιὸ σύμμετρος, ἤρε τρόπο νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸ Σολωμό, Ἦστερ' ἀπὸ κάποια ὠραία λόγια τοῦ γέρο Τρικούπη, Ἦστερ' ἀπὸ τὴν τελειωτικὴ μελέτη τοῦ Πολυλῆ, Ἦστερ' ἀπὸ τὸν Πρόλογο τὸ βαλμένο στὴ μαρσαλικὴ ἔκδοση τῶν ἔργων τοῦ Σολωμοῦ, ἤρε τρόπο νὰ μιλήσῃ γιὰ κείνον, καὶ γιὰ λογῆς ζητήματα τῆς τέχνης καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς ἱστορίας μας, καὶ λεπτόγνωμα καὶ βαθυστόχαστα, καὶ παρατηρητικὰ καὶ πρωτότυπα. Ἡ ἑμίλια τοῦ Ψυχάρη εἶν' ἕνας ἕμνος πρὸς τὴν ἀκέρια Ἑλλάδα, τὴν ἀρχαία καὶ τὴ νεία, ἀχώριστες, καὶ πιὸ πολὺ, δοξολόγημα πρὸς τὴ ζωντανὴ Ἑλλάδα, πρὸς τὴ νεία Ἑλληνικὴ φαντασία καὶ ἰδέα καὶ γλώσσα καὶ λεβεντιά.

Ὅπως καὶ σὲ πολλὰς ἄλλες περιπτώσεις, φάνηκε καὶ σὲ τούτῃ ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ταξιδιοῦ» ἀκού-

ραστός ἀπὸ μακριὰ καὶ καλοστόχαστος ἐργάτης τῆς ἑθνικῆς ἰδέας, τοῦ γέροῦ καὶ ζυπνοῦ πατριωτισμοῦ, ἔξω ἀπὸ κάθε ἀερολόγημα, καὶ κάθε παρλαπίπα τοῦ δρόμου. Καὶ γιὰ τοῦτο πολὺ εὐσεστὰ ἡ Κυβέρνησή μας ἔκρινε πρῶτο χρέος τῆς νὰ τοῦ ἐκφράσῃ τὰ εὐχαριστήριά της μὲ τὸ μέσο τῆς Πρεσβείας μας στὸ Παρίσι, καθὼς δείχνει τὸ γράμμα τοῦτο τοῦ πρέσβη κ. Δεληγιάννη.

Légation de Grèce
en France.

Paris, le 13/26 mars 1907

Cher Monsieur Psichari,
Mon Gouvernement, auquel j' avais fait connaître par le télégraphe que, dans la sixième conférence organisée par la Ligue française pour la défense des droits de l' hellenisme, vous aviez retracé très éloquentement, et d' une manière remarquable, la vie et l' œuvre du poète national Solomos, me charge de vous exprimer les plus vifs remerciements.

En m'acquittant de cette agréable mission, je saisis l' occasion pour vous réitérer, cher Monsieur Psichari, l' assurance de ma considération la plus distinguée et de mes sentiments dévoués.

Delyanni

ΤΙ ΗΡΘΕ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

«Πολιτικὴ σημασία» ἔχει, λέει κάποιος, ὁ ἐρχομὸς τοῦ Βασιλεῆ τῆς Ἰταλίας. «Ποῖός ξέρει τί μαγεύεται στὰ παρασκήνια;» — Ὡς τόσο κάτι κάνουμε καὶ μεῖς» λέει ὁ ἄλλος. Καὶ οἱ δύο, πρηγορημένοι καὶ ἤσυχαι, πηγαίνουν κατὰ τὸ σταθμὸ νὰ ὑποδεχτοῦν μὲ τὰ μάτια τους τὸν ξένο Βασιλιά. «Ποῖός ξέρει, κάτι θὰ βγῆ ἀπ' αὐτὴ τὴν ὑποδοχὴ. Ἄγγλικός δάκτυλος θὰ εἶναι», εἶπε ὁ ἕνας τους ἄμα ἐβγαίναν ἀπὸ τὸ Στάδιο. Καθὼς τὸ εἶπε αὐτὸ, τὸν ἔκουσε ὁ ξένος Βασιλεὺς καὶ γύρισε μ' ὄλη τὴ συνοδία του, πῆγε πίσω στὸ ἐδώλιό του, στὸ θῶκο του ἢ στὸ μαρμαρένιο θρόνο του—δὲν ξέρω πὼς τὰ ἔβγαλαν οἱ λογιώτατοι τὰ σαλοπάτια ποὺ γυμίζουν τὸ Στάδιο—καὶ στεκούμενος ἔρθιος φώναξε πρὸς τὸ λαό: «Σταθῆτε, ἔχω κάτι νὰ σᾶς πῶ» Καὶ ὁ λαὸς σταμάτησε ὅλος, στάθηκε λιγάκι καὶ γύρισε πίσω κατέβει με κατῶ σὲ ν' ἀρθῆ ὅσο μποροῦσε πιὸ κοντὰ, ν' ἀκούσῃ καλλίτερα τὰ λόγια τοῦ Βασιλεῆ. Καὶ ἄμα γίνηκε ἤσυχια καὶ σιωπὴ, μίλησε ὁ Βασιλεὺς ἔτσι:

«Ἕλληνας, ἄκουσα μερικὸς ἀπὸ σᾶς νὰ λέν πὼς

ἔχει πολιτικὴ σημασία ὁ ἐρχομὸς μου στὴν Ἀθήνα, τὴν ὠραία πολιτεία, ποὺ εἶναι ὠραία μοναχὰ ἐπειδὴ τῆ μαγεύει ἡ φεγγεβολὴ τῶν ἀρχαίων, τῶν ξακουσμένων, τῶν δοξασμένων Ἀθηναίων, καὶ τὸ ἐξαιρετικὸ φῶς καὶ ὁ φρενὸς ἀέρας τῆς Ἀττικῆς. Ὅμως πολιτικὴ σημασία καμιά δὲν ἔχει ὁ ἐρχομὸς μου ἐδῶ εἶναι ἀπλὴ ἀνταπόδοση ποὺ κάνω στὴν ἀγαπητὸ Βασιλεῖά σας γιὰ τὴν ἐπίσκεψιν ποὺ μ' ἔκαμε πέρσι στὴν πρωτεύουσά μου τὴ Ρώμη. Οἱ κανόνες τῆς ἰθμοτυπίας ἐτοῖ τὸ προστάζουν, καὶ ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς δὲ φέρνεται ἀλλοιῶς ἄμα ἕνας φίλος του ἔρθῃ καὶ τὸν ἐπισκεφθῆ στὸ σπίτι του. Ἐπειδὴ εἶμαι Βασιλεὺς καὶ εἶναι Βασιλεὺς καὶ ἔχουμε φανταχτερὲς στολές καὶ ἀκολουθίες καὶ μες κοιτάζει ὁ κόσμος λιγάκι περισσότερο ἀπὸ τοὺς κοινούς θνητούς, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ φέρνουν κάποια περισσότερη ταραχὴ οἱ ἐπισκέψεις ποὺ κάνουμε ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου—ἀλλὰ τίποτε περισσότερο, μὴ χάνεσθε! Ἀφοῦ ὅμως θέλετε καὶ καλὰ νὰ ἔχη πολιτικὴ σημασία ἡ ἐπίσκεψίν μου, σᾶς τὴν κάνω τῆ χάρις καὶ σᾶς λέγω, μὲ λίγα λόγια, πὼς ἦρθα ἐδῶ ἔχι γιὰ νὰ σᾶς δώσω τὴν

«Ήπειρο, αλλά για να σας θυμίσω πώς η 'Ιταλία για να γίνει ό,τι είναι αγωνίσθηκε αληθινά και αδιάκοπα για πολλά χρόνια, η 'Ιταλία για να γίνει ένα, πολέμησε, ξαναπολέμησε και πάλι πολέμησε, και δούλεψε και κοπίασε. Νά ένα μάθημα για σας, που ξεχάσατε πώς το ασήμαντο αυτό κράτος που φτειάσατε δεν μπορεί παρά να είναι προσωρινό, και πώς δεν έπρεπε να ήσυχάσετε και να κοπροκυλιάζετε ως πού να ενώσετε τη φυλή σας σ' ένα μεγάλο και δυνατό κράτος, σε μια Μεγάλη 'Ελλάδα. Πάρτε παράδειγμα τους 'Ιταλούς μου.

«Όπως είσθε, δε ζητε φυσιολογικά ούτε μπορούσατε να ζητε φυσιολογικά και τοῦτο είναι φυσικό, γιατί απ' όλο το σώμα σας, μόλις ένα κομμάτι ξεσκλαβώσατε, ενώ το περισσότερο μέρος μένει σκλαβωμένο. Η' ένότη μιας φυλής δεν είναι φαντασία, είναι αλήθεια αποδειγμένη· ούτε σβύνεται με γραμμές τεχνητές και σύνορα χαραγμένα από ξένους διπλωμάτες, σύμφωνα με τις πολιτικές τους ανάγκες και τα συμφέροντα. Καιρό να περιμένετε δεν έχετε. Όσο αναβάλλετε να κάνετε κάποιο στρατό αξιόμαχο, όσο δε νοιώθετε, αληθινά και όχι με λόγια, τους κινδύνους που πέν να σας καταπιούν και όσο δεν αγωνίζεσθε για να καταφέρετε την ένωση της φυλής σας, τόσο κερδίζουν καιρό οι έχθροι σας και καταφέρνουν εκείνοι ό,τι δεν καταφέρνετε σεις—το δυνάμωμά τους, και το ξεσκλαβωμά των δούλων. Είσθε τυραννισμένοι, οι τωρινοί 'Ελληνες όλοι, το βλέπω· ούτε μπορείτε να είσθε ευχαριστημένοι, όσο και αν ζητε, ιδιωτικά, καλὰ. Σας βασανίζει ένας εφιάλτης γιατί δεν τελειώσατε την αποστολή σας, γιατί δεν περιμαζέψατε το έθνος σας σ' ένα μεγάλο κράτος. Πρέπει να το κάμετε αυτό, γιατί δίχως αυτό θα είσθε πάντα τυραννισμένοι. Είναι ένα βάρος και ένα βάσανο που πρέπει να το ξεφορτωθίτε για να ήσυχάσετε και να ζητε ευχαριστημένοι. Και άφρησ που είναι βάρος και βάσανο αυτό που σας πλάκονει, αλλά και τίποτε άλλο, τίποτε καλό δεν μπορείτε να πλάσετε ως πού να ξεφορτωθίτε το βάρος αυτό. Προτού να γίνετε ένα όλοι οι 'Ελληνες, δεν έχετε καιρό ούτε για θέατρο, ούτε για τέχνη, ούτε για πανηγύρια (όλυμπιακούς αγώνες διεθνείς) ούτε μπορείτε να γεννήσετε δική σας τέχνη, όσο είσθε έτσι κομματιασμένοι και κακομοιριασμένοι. Μόνο κλεψιές από ξένους μπορείτε να καταφέρετε, και αυτές μισές και ανάποδες. Πρώτα να κάνετε το έθνος σας και έπειτα τερνεύετε τη γλώσσα σας, και πλάθετε

την τέχνη σας, και χτίζετε τα θέατρά σας και γίνεσθε φιλόφθοι, φιλόζωοι και φιλόδεντροι, με νοσοκομεία, φθισιατρεία και ζωολογικούς κήπους.

«Γιατί παρατήρησα ένα πράμα που κάνει αίσθηση στον καθένα άμα πηγαίνει σ' ελληνικά μέρη· έχετε πάρα πολλά σπίτια για τους άρρωστους της φυλής σας. Πάει να πιστέψη κανείς πώς η θρησκεία σας είναι ή λατρεία των ήρωστων—και των πεθαμένων, γιατί και οι πεθαμένοι σας έχουν μεγάλα μνήματα, σαν του Φιλόπαπου, και μεγαλύτερα μάλιστα. Έπειδή ως τόσο θα μου πήτε πώς έχετε όμως και πολλά σχολεία και είναι να χτίζετε και άλλο ένα πανεπιστήμιο, σας άπαντώ πώς οι επιστήμονες είναι φριχτή άρρώστια και πώς τα σχολεία σας δεν αξίζουν τίποτε γιατί αντί ν' ανοίξουν το μυαλό, και να βγάζουν ανθρώπους ελεύθερους, δηλαδή ανθρώπους με χαρακτήρα, δηλαδή ανθρώπους—σκοτίζουν το μυαλό και σκοτώνουν την αυτοβουλία και βγάζουν θεισθητές, ραγιαδές και σκιάβους. Σας μιλώ σὰ φίλος σας, δηλαδή αυστηρά και ξάστερα, γιατί μ' άρσει να λέω ό,τι στοχάζομαι.

«Λοιπόν ως αφήσουμε αυτά. Σας χρειάζεται τώρα μια προσπάθεια άρκετή, για να ενώθητε, όχι περισσότερο. Και η 'Ελληνική επανάσταση του 1821 ήταν προσπάθεια κοντή και προσωρινή, έφτα ήχτώ χρονών προσπάθεια (δε λογαριάζω την προετοιμασία που βέβαια χρειάστηκε περισσότερο καιρό).

«Νά σκοπός μιας ζωής! Νά δουλέψη κανείς, να πολεμήση για την ένωση της φυλής του. Νά ένα ιδανικό 'Ελληνικό—άφου γυρεύουν ιδανικά μερικοί—ή ένωση της 'Ελληνικής φυλής. Άς λάμψη πάλι σ' όλων των 'Ελλήνων τα μάτια—ελεύθερων και δούλων, και ως τους ήλεκτρίση, ως τους ξεσηκώση όλους.

«Και σας προτείνω ένα σύμβολο, έσως τους ελεύθερους 'Ελληνες· σας το λέω στην έπίσημή σας γλώσσα γιατί θα έβριζε να το κινή σημαία το κράτος σας το ασήμαντο· «Άπελευθέρωσις των «'Ελευθέρων» 'Ελλήνων διά του ήγώνος υπέρ άπελευθέρωσις των «'Υποδούλων» 'Ελλήνων». Και σας προτείνω σ' όλους τους 'Ελληνες, σὰ φίλος, το σύμβολο «'Ενωσις ή θάνατος» γιατί, με την αλήθεια, δεν αξίζετε να ζητε αν σας φτάνει ή φοβερή μετριότητα σας. Έξόν αν σας άρσει να γίνετε σαν τους 'Εβραίους ήρημοσπίτες και πλούσιοι κοσμοπολίτες. Δεν το πιστεύω όμως 'Ελπίζω πώς είσθε κάτι καλύτερο από τους 'Εβραίους, και ή δίψα του χρυσού δεν είναι ή μόνη σας φιλοδοξία. Τι όλιγάρεκα που

δείχνει ή δίψα του χρυσού! και τί μετριότητα!

«Και για ν' άρχίσετε σας συμβουλεύω τα εξής·
«1) Νά φτειάσετε μιαν ώρα άρχήτερα στρατό— με κάθε θυσία.

«2) Νά εξακολουθήσετε τον πόλεμό σας με τους Σλαύους στη Μακεδονία, ό,τι και αν σας πούν οι Μεγάλοι της Γης. (Τους Μεγάλους της Γης να μην τους άκούετε πολύ πολύ, ή μάλλον ποτέ να μη θυσιάζετε το παραμικρότερο από τα έθνηκά σας, συμφέροντα στα συμφέροντα ξένων όσο μεγάλοι και αν είναι. Τότε θα σας σεβασθούν οι Μεγάλοι και όλος ο κόσμος. Πρέπει να έχετε μια θέληση έθνική που να μην ήπηρεάζεται α ό τίποτε, παρά να πηγαίνει πάντα ίσα στο σκοπό της, όπως το βόλι στο σημάδι. Και δικός σας σκοπός και σημάδι είναι ή 'Ένωσις της φυλής σας'. Ο πόλεμος αυτός, κοντά στα άλλα, ελευθερώνει και μερικούς ελεύθερους 'Ελληνες από την ψευτιά και την παραλυσία που τους δέρνει. (1) άγώνας είναι σχολείο ελευθερίας όπου οι ψευτικοί άνθρωποι γίνονται άνθρωποι αληθινοί—άντρες. Τον πόλεμο αυτόν όμως να τον κάνετε γενικώτερο—άγωνα για το ξεσκλαβωμά των υποδούλων—δουλεία και πόλεμο για την ένωση της φυλής.

«3) Ο πόλεμος άραγε είναι το μόνο σχολείο που πρέπει να υπάρχει; Όχι. Είναι ένα από τα σχολεία. Το άλλο είναι ένα σχολείο που φανταζομαι πώς σας χρειάζεται, ένα σχολείο που να βγάξη δασκάλους—άνθρώπους, που να καθαρίζουν τα μυαλά μερικών 'Ελλήνων (εκείνων ίσα ίσα που θα διδάξουν και θα μορφώνουν τα παιδιά σας) από τα βάρη τα περιττά και τα μπερδέματα που τους φόρτωσε ή σχολαστικισμός, ή τυφλομάρα, ή στενοκεφαλιά των διδασκάλων ως τώρα. Σας παρακαλώ να του με πολυπραγμοσύνη, σας ταραλούν το νού με άηδίες, σας σκοτίζουν, σας παραχλίζουν, σας σκοτώνουν τη σκέψη, σας αποδρακόνουν, σας τυφλώνουν.

«Και σας συμβουλεύω ούτε το σχολείο του πολέμου ν' αφήσετε, ούτε το σημανώτερο· μά δυνατό διδασκαλείο, που έχει μακρυνότερα τα αποτελέσματά. Πρέπει και τα δυο να «λειτουργούν» άντάμα, κοντά κοντά. Η ζωή του έθνους και οι κίνδυνοι του έθνους δεν μπορούν να σταματήσουν και να προσμενουν ως πού να μωρφωθούν οι καλοί δάσκαλοι που θα πλάσουν τα παιδιά σας, δίνοντας τους λίγες γνώσεις αλλά καθαρό μυαλό και μάτι και δυνατό χαρακτήρα. Άλλά ούτε και φτάνει, για να λυτρωθί το έθνος σας, ή πρόχειρος πόλεμος με τους ξένους και

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'.

Κύζλον ήλιου.

Ο Άντρέας άποχαιρέτησε την Κατινούλα, τρίτη, δεκατρείς του Σταβρού, τάπογεμα. Όσο λίγη δύναμη κι αν είχε άκόμη, βαστιότανε ή καημένη να μην κλάψη. Κι ό ίδιος έννοιωθε δυό τρία δάκρια που του καίγανε τα βλέφαρά του. Θυμότανε την Όλια που έμεινε τόσο καιρό άρρωστη μακριά του και βρωτούσε τον έαφτό του αν έκανε καλὰ και πάλι να παραιτήση άλλη άρρωστη μονάχη. Της έτοιμάσα, προτού άνεβή στο τραίνο, ένα γραμματάκι, να της το πάνε, στα θα είτανε πια φεβγάτος, το βράδι, την ώρα του φαγιού της, όπου συνήθιζε κ' έργότανε να διασκεδάση με την έρεξή του. Είχε φέρει

* Η άρχή του στο 228 φύλλο.

την παραμονή από την Κερμαρία μια φιληνάδα της Κατινούλας να της κινή συντροφια, ως πού γυρίση στο Χαμονοκόρφι κ' έπειτα μαζί τους στο Παρίσι. Δηλαδή το στοχάστηκε άφτό ή Άννα, πώς έπρεπε να βρεθί κανείς πλάγι της στην Κλινική, γιατί με το γυναικίσιο της το ασήμαντο και μ' όλη τη άφερμαδά της, στάθηκε ή Άννα πιο πραχτική από τον Άντρέα, που άλλη άφερμαδά, ή πλάνη, δεν τον άφινε φαίνεται να συλλογιστή για τόσο άπλό πράμα. Και τόντις πολύ τους χρησίμεψε ή Άγγελική—τέτοιο τόνομα της φιληνάδας. Έστειλε κάθε μέρα τελέγραφο, κάθε μέρα έγραφε στον Άντρέα να τον πληροφορήση, να του πη τις θερμοκρασίες, να του πη και για τ' άλλα. Για όλα, δυσκολεβότανε ή δύστυχη Άγγελική, που δεν έμοιαζε άκόμη μαθημένη στους όρους της Κλινικής. Ο κ. Σεβιλιάς, ή νοσοκόμα, ή Άντρέας, τώρα και ή Κατινούλα μιλούσανε για τ' άλλα, δίχως να προσέχουνε κανε, σὰ να μιλούσανε για κρασί και νερό—που το δίφτερο σε μάς είναι δὰ και κυριολεξία. Συφώνησε λοιπόν ή Άντρέας με την Άγγελική, να του λέη τί λογής είτανε οι λειτουργίες εκείνες οι περίφημες, άφου ξέριε κ' ή γιατρική για τις σωματικές μας λειτουργίες. Άμα το προσδιορίση κιόλας πώς ή λει-

τουργία σου άφτό σημαίνει, κατάλαβες. Κ' έτσι τα βόλεθε πια ή αγαθή μας ή Άγγελική, που την περιγελούσε κάποτε για την περίσσια την άγάτης της ή Κατινούλα.

Οι θερμοκρασίες άρχισαν να πηγαίνανε από τις δεκαπέντε του Σταβρού ως τις έξη του Άη Δημήτρη 37°2 (το βράδι), 37°7, 37°2, 37°—37°5 (πρωί και βράδι), 37°, 37°—37°5, 37°—37°1, 37°—37°5, 37°2, 37°—37°, 37°—37°, 37°—37°2, 37°—37°, 37°1—37°2, 37°—37°5, 37°5—37°2, 37°—37°2, 37°—37°5, 37° (το πρωί), 37°4 (το βράδι), 37°1 (το πρωί). Εκεί τέλειωνε ή Άγγελική, αν και δεν έμελλε να φύγη από το Μπ... με την Κατινούλα πριν από τις έννια του Άη Δημήτρη. Να πούμε την αλήθεια, τύχαινε και να ξεμάση. Άκριβολογίες μη γυρέθες. Νά, τρώει, πίνει, κοιμάται το κορίτσι. Πηγαίνει μάλιστα. Τι σημαίνει μια θερμοκρασία; Μά κ' ή νοσοκόμα δηλαδή τη θερμομετρούσε κάποτες ύστερις από το φαγι της, άπάνω στη χώνεψη κ' έτσι άνέβαινε το βράδι ως τους 37°5. Δεν κρατούσε φαίνεται και το θερμομετρο τον καιρό που έπρεπε· δεν άπώσανε τα πέντε λεφτά· ένα δυό, και τέλειωσε· τόβαζε και το τραβούσε. Μία φορά πάλι έφταιζε ή πόστα ή πιο σωστά ή σιδερό-

τό πρόχειρο μπάλωμα κάθε πληγής που σας καταφέρνουν οι βάρβαροι (όπως, ως πούμε, στη Μακεδονία τώρα). Χρειάζεται και το διδασκαλείο για να διπλοθεμελιωθεί μια δυνατώτερη κινούρια γενιά.

«Λοιπόν, για να τελειώνω—επειδή το ζήτημα καταντῆ κάπως σοβαρό και είναι κίνδυνος να παρεξηγήσουν τα λόγια μου οι σύμμαχοί μου και οι έχθροί μου—σας συμβουλεύω, με κοντολογία, να βαλθῆ ἀμέσως το δάσημαντο κράτος σας να ετοιμάση σιγατό (τίποτε άλλο), να εξακολουθήσετε τὸν ἀγῶνα σας στὸν ἀλότρωτο Ἑλληνισμό, να τόνε συστηματοποιήσετε και να τόνε γενικέψετε, και τέλος να φτιάσετε, οι καλλίτεροι τῆς φυλῆς σας (ὄχι δασκάλοι, παρά ἄλλοι Ἕλληνες ἀνοικτομάτες και δουλευτάδες) τὸ διδασκαλείο που φαντάζομαι.

Και φωνάζω Ζήτω ἡ Ἑλληνική Φυλή, ἀλλὰ με τὸν ὄρο να ζήση ὅπως ἀξίζει—να ζοῦν τὰ ἔθνη!»

Ἐγινε μεγάλη χλασῆ, ἄλλοι φώναζαν «Ζήτω» νομίζοντας πὸς ὁ ξένος Βασιλιάς εἶπε πὸς θὰ μᾶς δώσῃ τὴν Ἡπειρο, ἄλλοι ρωτοῦσαν τί εἶχε πῆ, ἀλλὰ ὡς τόσο φώναζαν και κῆτοί «Ζήτω», ἄλλοι μουρμούριζαν «Δὲν κάθεται στ' ἀλγία του και αὐτός ὁ ξένος», ἄλλοι σὴναι ἀπογοητευμένοι, γιατί ἐνωίωσαν πὸς ἐπρεπε να δουλέψουν και πὸς ὁ ξένος Βασιλιάς τοὺς εἶπε πὸς οἱ Ἕλληνες λατρεύουν τοὺς ἄρρωστους και τοὺς πεθαιμένους και ζοῦν παρηγοριούμενοι με τὴν παροιμία «Πῆσε πῆτῃ να σὲ φάω». Ὅλοι κουνιούνταν και σπρώχνονταν και ἔκαναν κατά τὴν πόρτα του Σταδίου για να δοῦν καλλίτερα τοὺς Βασιλιάδες που θὰ περνοῦσαν.

ΣΚΟΡΙΠΟΣ

ΔΙΠΟ ΤΟΥΣ «ΒΕΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΧΙΟΝΙ

Μεσ στη λακκιά ενός βράχου ἀνέγγιχτο κρύβει τὴν ἀσπρη του θωριά μια χούφτα χιόνι. Μονάχο ἀπλώνει γύρω τις κρυάδες του και τὸ γαλάζιον οὐρανὸ κοιτάζει ἐπάνω του Που τὸ γέλαει και τὸ πληρώνει.

Τῆς συννεφιάς παιδί και τῆς κακοκαιριάς Μὲ τὸ μεγάλο ἥλιο αὐτὸ παλεύει. Μικρὸ, μὰ κι ἀσπρὸ, ὀλίγο, μὰ περῆσανο. Τούρχεται σὺντροφος καμμιὰ φουὰ ὁ βορριάς και κάποιου σὶννεφου ἥκιος το ἱερειῦει.

Οἱ πρώτες πρασινάδες γύρω του γελοῦν και τὸ κορμί τὸ μεταξένιο του τρυπᾶνε

δρομος, για τοὺς 37⁰⁷ τοὺς βραχίονες. Πάντα ἡ καλὴ μας ἡ σιδηροδρομική Ἑταιρεία, μᾶς τῶφερνε ὅλα τᾶγαθὰ, γιατί ἔμα τὸ τραίνο ἀργούσε, ἀργούσε κ' ἡ ἀλληλογραφία. Οἱ ἀξέβωστοι ὅμως θέλουνε ἀδιάκοπη και γράψῃ παραγορία. Ἐνα γράμμα γι' ἀφοῦτος θὰ πῆ συγνὰ ὕγεια. Ἡ Κατινούλα, που ἀκόρη και στὰ τέλια τῆς διαμονῆς τῆς ἐκεῖ κάτω, εἶχε τὰ νέθρα τῆς ἐρεθισμένα σὲ βαθμὸ να σπᾶσῃ στὰ κλάματα, μαθαίνοντας πὸς ἡ Ἄννα δὲν ἀδειάζε, ὅπως σκόπεβε, νάρθῃ να τῆ δῆ στὴν Κλινική τῆς, ἡ Κατινούλα πρόσμενε τὰ γράμματα σὰ να πρόσμενε ἀέρα, σὰ να πρόσμενε κάτι του σπιτιοῦ, ἕνα χαμόγελο τῆς Μαιρίτας, ἕνα λόγο τῆς Ἄννας, μετ' καλημέρα του Ἀντρέα, τῆς Ὀλίας ἕνα θυμητό. Δὲ λάβαινε τίποτα και φανταζότανε πὸς πὸς χάλασε τὸ Χαμονοκέρφι, πὸς τὴν ἀληθμονούσανε, πὸς εἶναι μαζί τῆς θυμωμένοι, επειδὴ βαστῆ χρόνια ἡ ἀξέβωστια. ἐπειδὴ κοστίζει και παράδες. Τὸ λοιπὸ θερμοκρασία.

Μια φορὰ ἐσταιζε κι ὁ Ἀντρέας. Εἶχε τελεγραφήσει τῆς Βιχτώριας στις δεκαπέντε του Σταβροῦ να δῆνῃ ἀφτῆ τὰ γράμματα στὴν Κατινούλα, κι ὅταν ἡ Βιχτώρια εἶτανε τὸ προῖ με τὸ γιατρό, ἀπᾶνω, για κανένα χειρουργημα, προτοῦ περάσῃ ὁ γραμματῆς ἀπὸ τὴν Κλινική, τῆς τῶφερνε μόνον τᾶπόγε-

Κάμποδες λόγες πράσινες και τρυφερές. Μὰ αὐτὸ προβάλλει πάντα ἀσπράδες κρυερές Σὲ ὅλα που τὸ μισοῦν και τὸ χτυπᾶνε.

Πάλεψε, ἀγνὸ μου χιόνι, πάλεψε μικρὸ, Μὲς στὴν κρυάδα βάστα τὴν ψυχὴ σου και τὴ λευκὴ χαρὰ σου, τὴν παρᾶμερη : Κάπου κρατᾶει βαθύτερα ἡ ζωούλα σου Κ' ἔχει κάποια ἄλλη νιότη ἡ δύναμή σου.

Μάρτης 1905.

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

ΚΑΛΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΣΜΑ (*)

Φίλε κύριε Τσουρουκοῦλου,

Πολὺ σημαντικὸ μὲ φάνηκε που ἡ ἀξιότιμη φημερίδα σας ἀνοίξε συζήτηση για τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικό. Πιὸ σπουδαῖο ζήτημα, πὸς ἔθνος δὲν ὑπάρχει, ἀφοῦ ἡ κυριώτερη ἀνάγκη για ἕνα ἔθνος εἶναι ἴσα ἴσα νᾶχη μὰ γλώσσα ἔθνη, δηλαδή μὰ γλώσσα που να μπορῆ ὁ καθένας, ὁ πλούσιος κι ὁ φτωχὸς, ὁ μικρὸς κι ὁ μεγάλος, να τῆ μαθαίνουε, να τῆ μιλοῦνε, να τῆ διαβάζουε και να τῆ γράφουε. Ἄφτὸ θὰ πῆ γλώσσα, και κοντὰ στὸ νοῦ που ἡ καθάρεῦσα δὲν τὸ κατάφερε να εἶναι γλώσσα γενική, επειδὴ κάθε φρόνιμος ἄθρωπος θὰ μὲ τὸ μὲλογῆσῃ πὸς τὴν καθάρεῦσα κανένας δὲν τῆ μιλεῖ, ἂν και πολλοὶ τῆ γράφουε. Ἀρχὴ ὅμως κι ἀπαράβατος ὁρος κάθε γλώσσας, πρῶτα πρῶτα να μιλιέται.

Μὰ δὲν ἔρχουμαι σήμερα να συζητήσω. Ἐρχουμαι μόνον δύο λόγια να σας πῶ. Ἄλλου, δηλαδή σὲ κάμποσα βιβλία μου, τὸ συζήτησα, τὸ ξέτασα, τὸ ξεδιάλιστα τὸ ζήτημα, και για τὰ βιβλία μου ἀφτὰ θέλω να σας μιλήσω. Για τὰ βιβλία τὰ δικὰ μου, ὄχι. Για τὰ βιβλία τὰ δικὰ μας. Γράψαμε ἀπειρα. Γράψαμε τόσο που ἂν πιάσῃ κανεὶς να τὰ διαβάσῃ, θὰ δῆ μέσα που εἶναι τὸ ζήτημα, τι λέν ἔναντιο μας, τι λέμε μεις, και θὰ καταλάβῃ ποιὸς ἔχει δίκιο, γιατί κανένα ἐπιχειρημα θαρῶ δὲν ἀφῆσαμε που να μὴν τοῦ δώσῃμῃ τῆ χρειαζόμενη κι ἀποφασιστικὴ ἀπάντηση.

Θέλω λοιπὸν τοὺς ἀναγνώστες σας να παρακαλέσω και κεινοὺς που θὰ πάρουε μέρος στὴ σπουδαῖα τῆ συζήτηση, μὰ διπλὴ χαρὴ να μᾶς κάμουνε.

*) Δημοσιεύθηκε στὴν «Ἡμερητῖα» τῆς Σμύρνης, ἀριθ. 414, σελ. 1. στλ. 3—4.

Πρῶτα να μᾶς διαβάσουε. Τὸ διαβάσμα πάντα ὠφέλιμο. Μὰ και σωστὸ να διαβάζουε τὰ βιβλία που πολεμοῦμε. Τὰ διαβάζουε ὅλα εμεῖς, τὰ βιβλία που γράφουε για να μᾶς χτυπήσουε. Μάλιστα ἐγὼ διαβάζω και τις βρισιές. Δίκιο να διαβάζουε οἱ ἄλλοι και τοὺς λόγους μας για ἕνα τέτοιο ζήτημα. Δὲν ξέρει κανεὶς, δὲν τὸ ὑποψιάζεται τι βγαίνει ἀπὸ ἕνα διαβάσμα. Μὲ ἔρχουε πολλὰ γράμματα, και τὰ πὸς ἀγαπημένα μου εἶναι κείνα που μὲ γράφουε κάτι ὄχτροι, να μὲ πῶνε «Ἀχ! Ψυχάρη μου, να με συμπαθήσῃς. Σ' ἔβρισα, προδότη σε εἶπα. Ἐπειτα σε διαβάσα. Εἶμαι δικός σου, δικός σου και τῆς Ἰδέας, για πάντα».

Τὸ δέφτερό μου τὸ παρακάλιο εἶναι για τὴν καλὸσύνῃ. Πρέπει νᾶμαστε καλοὶ. Πάντα ἡ καλὸσύνῃ θὰ νικήσῃ. Τὸ μῖσος θερῖζει τὴν καρδιά. Τῆ μαραινει. Ἀπὸ ἀψηλὰ να τὰ βλέπουε τὰ πράματα, για να γεμίσῃ τὸ ματι μας. για να κρίνουε ἀπρόσωπα, για να κρίνουε σωστᾶ. Δὲν πρέπει να θυμῶνουε ἕξαφνα με τὸ τᾶδε ἢ τᾶδε ἄτομο. Δὲν πρέπει μήτε να σκουντάρτουε σε δύο τρεῖς λέξεις, σε δύο τρεῖς τύπους, που ἀλήθεια μπορεῖ σήμερα να μᾶς φαίνουε ἴσως κάπως περίεργοι, μὰ που εἶναι ἀναγκαῖοι, γιατί ἐγὼ τουλάχιστο, κι ὅλοι μας θὰ πῶμε τὸ ἴδιο, δὲν παραδέχτηκα ποτέ μου ἕνα τύπο στὰ βιβλία μου, χωρὶς να τὸ συλλογίστηκα, να τὸ μελέτησα, και χωρὶς να εἶναι, ὅπως ἔλεγα, ὁ τύπος ἀναγκαῖος για κίτιες που ἀκόρη κι ἂ δὲν τις δῆλωσα ὅλες, ὅλες τις πέρασα με τὸ νοῦ μου. τις περισσότερες τις ἔχω βαλμένες σε κάμποσα που δημοσιέψῃ στὰ ἑλληνικὰ και γαλλικὰ, εἴκοσι χρόσια τώρα που εἶμαι καθηγητῆς και πάντα τῆ γλώσσα μας σπουδάζω. Ἡ καθάρεῦσα πολλές φορὲς μᾶς ζῦπασε, μᾶς ξάφνιασε με κάτι λέξεις και με σωρὸ τύπους, που ἀνάγκη καμὶ δὲν τοὺς εἶχαμε. Ἀς ἀφήσουε και μεις, με τὴν καλὸσύνῃ που εἶπαμε, τῆ δημοτικὴ μᾶς κάπου κάπου να μᾶς ξαφνιαζῇ, ἀφοῦ εἶναι για τὸ καλὸ. Πρέπει να κοιτάζουε τὰ μελλούμενα, και για τοῦτο θὰ σας ζητήσω τὴν ἀδεια να τελειώσω μ' ἕνα μικρὸ ἱστορικὸ του παλιοῦ παλιοῦ καιροῦ, που τὸ δηγήθηκα τις προᾶλλες και σ' ἕνα μου ἀνάγνωσμα, στὸ Παρίσι.

Ἐνας ἀπόστολος, λέει, ξεκίνησε να πάῃ στὴν Ἀσία. Ἐτσι του τὸ πρόσταξε ἴδιος ὁ Χριστός, που τὸν εἶδε ὁ ἀπόστολος στὸνειρό του. Ἄμα ἔφτασε στὴν Ἀσία, ὁ ἔρχοντας τῆς χώρας ρωτᾶ να μάθῃ τι δουλειὰ ξέρει να κάμῃ του λόγου του.

λέτητες ἀξέβωστιες.

Μερικὲς θερμοκρασίες τῆς Κατινούλας προερχόντανε κι ἀπὸ κάτι ἄλλο. Για τις λειτουργίες που λέγαμε, σημειῶνε ἡ Ἀγγελική, πότε πὸς εἶτανε διάφανες, πότε πὸς εἶτανε θολούτσικες, πότε πάλε πὸς εἶτανε ἀξιόλογες και τὸ εἶπε μάλιστα ὁ γιατρός, ἀφοῦ τις εἶδε. Ὁ κ. Σεβιδιὰς ἐνοεῖται τις ἔβλεπε κάθε μέρα σ' ἕνα βαζάκι που του τὸ φυλάγανε ἀπὸ τις νυχτερινὲς λειτουργίες. Μὰ ἀφτῆ του δὲν ἔδρωνε που δὲν ἔδρωνε για τέτοια. Μια μὲρα που του μίλησε ὁ Ἀντρέας για κάποια θολάδα του νεροῦ, του ἀποκρίθηκε:

— «Βέβηκα, θὰ σῶφερε, θὰ σῶφερε περισσότερο να μὴν εἶχε θολάδα διόλου. Βγαζεις τὸ κακὸ τὸ νεροῦ. Τσοῦφ! και τέλειωσε πια. Τρέχει κρύσταλλο τὸ νεροῦ. Μὴ ζαλιζεστε ὅμως. Τίποτα δὲν εἶναι. Τυχαίνουε κι ἀφτὰ. Κάποτες, ὕστερη ἀπὸ τὸ ζενέφρισμα, ἔζη, ἔφτᾶ, ὄχτῶ μῆνες κατόπι, τὰ θολούτσικα τὰ οὔρα. Ἐπειτα, ἔτσι, με μῆς, πάθει και γίνουε διαφανα. Θὰ γίνουε και τῆς δικῆς μας τῆς ἀξέβωστῆς, που εἶναι φρόνιμο και γερὸ παιδί».

Μὰ ὁ Ἀντρέας, που με τὴν κανονικάδα του τὰ ἔθελε ἀμέσως ὅλα τέλεια, που ἴσως και μετάνοιωνε πάντα για τὰ προηγεμένα του τὰ χασομέρια με τὴν

μα. Και για τοῦτο δὲν πῆσε τὸ γράμμα του ἀμείσως. Ἀναγκάστηκε ὅμως ὁ Ἀντρέας εἶσαι να τᾶποφασίσῃ. Ἐπῆσε ἀξέβωστος βριαρὸ ὁ ἀδερφός τῆς Κατινούλας και φοβόντανε ὅλο τους μήπως πιάσῃ και γράψῃ κακὰ λόγια ἡ Ἄννα στὴ νύχτῃ τῆς. Δὲν τᾶγράφῃ ἡ δὲν πρόφταζε να τὰ γράψῃ. Πέθανε γόγορα ὁ Πέτρος, τις εἴκοσι δύο του Σταβροῦ, ἀπὸ μνηνιγίτη. Του ἀνέθηκε ἡ φωματίωση στὸ μυκλὸ και πάει. Πόφερε κάμποσο. Δὲν εἶπανε τίποτα τῆς Κατινούλας. Θὰ τὸνε λυπότανε. ἡ καλὴ καρδιά, ὅτι κι ἂ συνέθηκε πρὶν ἀναμεταξὺ τους, που τὸ παρατηρήσανε και στὸ Παρίσι, τὶ ἄσκημα φερνόντανε μαζί τῆς ὁ ἀδερφός τῆς, μάλιστα ὅταν πῆγε ἡ Κατινούλα στὴν Κλινική του κ. Λανίζου, τόσο λίγο ἐκρυφε τὸ μῖσος του ὁ Πέτρος. Δὲν μπορούσε κίόλας να τὸ κρύψῃ. Τῶφερνε ἡ ἀξέβωστια που ἀπὸ τότες θὰ τὸν εἶχε χτυπήσει στὸ κεφάλι. Λένε πὸς και ξεουχώνοντας εἶδεινε σικωμένη τῆ γραθιά του. Ποιανοῦ ; Τῆς ἀδερφῆς του ; Τῆς γυναικὸς ; Τῆς εἰμαρμένης ; Ἡ και στὸν ἑαφτό του ; Ἡ καλὸσύνῃ τῆς καρδιάς θέλει και καλὸσύνῃ τῆς ὕγείας. Ἴσως ἀνήξερα στὸν παρῶσμο του ὁ Πέτρος βλαστημούσε που τὸ πῶμα του ἄθροῦ που δὲν εἶναι, ὅπως πρέπει, γεννημένο καλὸ. Πολλὲς ἀμαρτίες μας εἶναι ἀμε-